

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

Ústav společenských věd

Adam Kabelka

Protikorupční opatření Vlády ČR v období 2006 - 2010

Precautions Against Corruption on the government of the Czech
Republic in the period 2006 - 2010

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci vypracoval samostatně, pod vedením doc. Mgr. Pavla Šaradína, Ph.D. Použitou literaturu a veškeré podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Olomouci dne 21. března 2012

.....
Adam Kabelka

Poděkování

Rád bych vyjádřil poděkování všem, kteří byli ochotni diskutovat se mnou na danou problematiku a tím mi poskytli cenné informace.

Zvláštní poděkování patří vedoucímu mé práce doc. Mgr. Pavlovi Šaradínovi, Ph.D. za jeho podnětné a vstřícné vedení, za jeho připomínky a za trpělivost, kterou projevoval při konzultování mé práce, za poskytnutí mnoha cenných rad, inspirace a čas, který věnoval mé práci.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 PROBLEMATIKA ŠEDÉ A ČERNÉ EKONOMIKY	8
1.1 ŠEDÁ EKONOMIKA	8
1.2 ČERNÁ EKONOMIKA.....	10
2 POJEM KORUPCE.....	12
2.1 ZÁKLADNÍ FORMY KORUPCE.....	13
2.2 METODY KORUPCE.....	13
2.3 TYPY KORUPCE.....	14
3 NEGATIVNÍ DOPADY KORUPCE.....	16
3.1 DŮVODY KORUPCE.....	17
3.2 PŘÍČINY VZNIKU A ZDROJE KORUPCE.....	17
3.3 SPOLEČENSKÉ DŮSLEDKY KORUPCE.....	19
3.4 OBLASTI VÝSKYTU KORUPCE	20
3.4.1 Veřejná správa.....	20
3.4.2 Státní správa	21
3.4.3 Justice a ozbrojené složky.....	21
3.4.4 Politika	21
3.4.5 Ekonomika, obchod, podnikání.....	22
3.4.6 Sport	23
3.4.7 Zdravotnictví	23
3.4.8 Školství.....	23
3.5 FORMY A ZPŮSOBY PÁCHÁNÍ KORUPCE	24
3.5.1 Dělení korupce	24
4 NEZISKOVÉ NEVLÁDNÍ ORGANIZACE	25

5	PROTIKORUPČNÍ OPATŘENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY	29
5.1	PROTIKORUPČNÍ OPATŘENÍ VLÁDY ČR DO ROKU 2006.....	29
5.2	PROTIKORUPČNÍ OPATŘENÍ VLÁDY ČR V OBDOBÍ 2006 - 2010	30
5.2.1	Protikorupční balíček	32
5.2.2	Protikorupční manuál	33
5.3	AKTUÁLNÍ STAV KORUPCE V ČR K ROKU 2011	36
5.3.1	Diskuze ze dne 24. 2. 2011	37
5.3.2	Diskuze z dne 27. 2. 2011	38
5.3.3	Výbor pro koordinaci boje s korupcí.....	39
5.3.4	Německo – doporučení pro další integrity	39
	ZÁVĚR	43
	ANOTACE	45
	ABSTRACT.....	46
	SEZNAM LITERATURY	47
	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	49
	SEZNAM TELEVIZNÍCH POŘADŮ	50
	SEZNAM TABULEK.....	51
	SEZNAM GRAFŮ	52

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil „Protikorupční opatření a politické strany“. Až když jsem začal pročítat a studovat několik vybraných knih, které mi byly doporučeny, zjistil jsem, že jsem si vybral velmi široké a zajímavé téma.

K úvodu své bakalářské práce chci podotknout, že mě zprvu toto téma, které je u nás aktuální již řadu let, zajímalo. Neuvědomil jsem si však, jak rozsáhlá a náročná je jeho problematika.

Dle zvoleného tématu bakalářské práce jsem si před jejím zpracováním vytyčil za cíl poukázat na problematiku šedé a černé ekonomiky, vymezit pojem korupce, její základní formy, metody a typy, rozebrat její negativní dopady a v neposlední řadě chci analyzovat možnosti protikorupčních opatření vlády České republiky do roku 2006, dále v období 2006 – 2010 a nakonec popsat aktuální stav korupce v České republice k roku 2011.

V návaznosti na stanovený cíl jsem si text mé bakalářské práce rozdělil do pěti kapitol, se kterými jsem dále pracoval. První čtyři kapitoly jsou zaměřeny na vymezení pojmu korupce, její základní formy, metody a typy. Při vymezení tohoto pojmu je kladen důraz na problematiku šedé a černé ekonomiky, včetně jejich hlavních rozdílů tak, aby vyniklo postavení korupce mezi nimi. Dále popisují negativní dopady korupce, kde se věnuji též důvodům, příčinám a společenským důsledkům korupce, rozebírám oblasti výskytu korupce a její formy a způsoby páchání. Ve čtvrté kapitole popisují Neziskové nevládní organizace.

Poslední kapitola je zaměřena na protikorupční opatření vlády České republiky. Zde věnuji největší pozornost protikorupčnímu opatření Vlády ČR v období od roku 2006 – 2010, dále protikorupční opatření Vlády Petra Nečase. Je zde jednak možné dozvědět se více o Protikorupčním balíčku a Protikorupčním manuálu, a dále také uvádím doporučení Německa pro jiné integrity systému hodnocení protikorupčních opatření. Na závěr popisují, jaký je aktuální stav korupce v České republice k roku 2011.

Při zpracování mé práce bylo možné využít literatury a jiných zdrojů. Nejvíce jsem pracoval s tištěnou monografickou publikací s tématem korupce. Z této skupiny jsem čerpal nejvíce z knihy autora Pavola Friče a kolektivu s názvem *Korupce na český způsob*, který je vůbec jedním z prvních autorů, kteří se věnovali korupci a je vlastně průkopníkem ve všech ohledech tohoto oboru. Dále z materiálů *Transparency International*, která pro mě byla inspirací na uvedené tabulky v mé práci, dále z knihy *Korupce po česku aneb korupce očima průměrného Čecha* od Karla Petrovského, *Korupce a kriminalita* od Pavla Vantucha a Petra Vymětala a kolektivu s názvem *Typologie korupce*. Významným zdrojem informací byl taktéž internet. Pravděpodobně nejlivnější jsou stránky neziskové nevládní organizace *Transparency International*, jako nejvýznamnější mezinárodní organizace se sídlem v Berlíně, a také stránky *Ministerstva vnitra České republiky*.

Při zpracování mé bakalářské práce bylo využito různých metod. Má bakalářská práce je případová studie, v níž užívám deskriptivní a analytickou metodu s vlastními komentáři.

„Žádná pevnost nemůže být tak silná, aby nemohla být dobytá penězi.“¹

---

¹ Citát, *Marcus Tullius Cicero*.

1. PROBLEMATIKA ŠEDÉ A ČERNÉ EKONOMIKY

Už ze samotného názvu této kapitoly vyplývá, že se budu věnovat věcem nezákonným, v lepších případech na hranici zákona. Proč to? Možná by bylo lepší tuto věc přejít konstatováním, že zákony jsou od toho, aby se dodržovaly a společnost má nástroje, jak si jejich dodržování vynutí. Jistě, s tím plně souhlasím. Zároveň však mám dva dobré důvody, proč toto téma otevírám.

Prvním důvodem je, že hospodářská kriminalita je stará jako lidstvo samo. Nebudme naivní, že ze dne na den zmizí. Společnost potřebuje vědět a definovat co a proč je pro ni škodlivé. Není řešením tvářit se, že tato činnost neexistuje, nebo ji bagatelizovat jako nepodstatnou a bez významného vlivu.

Druhý důvod tohoto tématu je, že společnost potřebuje znát, jaká je míra nelegálních toků peněz vůči tokům legálním, abychom mohli s touto nežádoucí ekonomickou aktivitou účinně bojovat. Tato míra je významným indikátorem jak pro ekonomy, tak i pro politiky a z těchto důvodů je ve všech vyspělých zemích ostře sledována. Chceme-li k těmto vyspělým zemím také patřit, musíme učinit totéž.

1.1 Šedá ekonomika

Dle mého názoru je šedá ekonomika souhrnem ekonomických vztahů, které porušují běžné etické a morální normy společnosti, ale většinou jsou na hranici zákona a jsou proto těžko právně postižitelné. Právní normy jsou výtvořeny lidské a stejně jako oni mají své nedokonalosti. Každý zákon má své skulinky a ten kdo chce, svou skulinku si najde.

Nejrozšířenějším ekonomickým vztahem šedé ekonomiky je podplácení. Frič ve své knize uvádí: „*Podplácení je samostatným trestným činem, kterého se dopustí ten, kdo jinému v souvislosti s obstaráním věci obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek. Pro dokonání tohoto trestného činu není rozhodné, zda osoba, které byl nabídnut či slíben úplatek, tento úplatek nebo slib přijala, či nikoliv, nebo ho dokonce*

odmítla. Úplatek nemusí být poskytnut, nabídnut či slíben přímo osobě obstarávající věci obecného zájmu a tyto úkony mohou být učiněny i vůči prostředníkovi.² Z mého pohledu, jako laika, je podplácení vztah, já ti něco dám a ty využiješ své pravomoci a něco pro mne uděláš.

Podplácení je ve většině právních států zákonem postihováno, protože narušuje hospodářskou soutěž, zvýhodňuje nemorálně jednající subjekty, je vážným nebezpečím pro ekonomiku, protože vede k neefektivnosti a plýtvání. Většina lidí tomuto nevěří, ale já si myslím, že ten kdo dává úplatek, si zkalkuluje, že vynaložená suma se mu několikanásobně vrátí, jinak by to vlastně ani nedělal, a nakonec tento člověk dosáhne lehce a bez námahy vyššího zisku.

V ekonomice platí zákon zachování hmoty. To znamená, že úplatky a jimi vyprovokované neefektivnosti vždy někdo musí zaplatit. Úplatky ve státní sféře lákají nejvíce, protože tam úředníci disponují velkými majetky a jsou to majetky bez viditelného adresného vlastníka, vzniklé neefektivnosti však pak zaplatí všichni občané.

Úplatkářství je však pojem velmi těžko vysledovatelný a bere na sebe řadu podob. V poslední době už úplatkářství nemá podobu jen přímých darů, jako například když obchodní partner dostane k vánocům od vaší firmy reklamní předmět s logem vaší firmy, ale je mnohem rafinovanější. Úředníci dostávají drahé zahraniční dovolené pro své rodiny, mohou si koupit od firmy luxusní auta za symbolickou cenu a podobně, ale dokažte jim, že se jedná o úplatek. Frič ve své knize uvádí: „*Úplatkem se rozumí určitá výhoda, které se dostává tomu, kdo úplatek přijímá, či jiné osobě s jeho vědomím. Hodnotu úplatku je nutno hodnotit zejména v souvislosti s tím, v jaké sféře společenského života byl úplatek poskytnut.*“³

Od roku 1993 existuje nezávislá organizace Transparency International, která sleduje celosvětově míru korupce a její údaje pak slouží např. pro rozhodování investorů o umístování kapitálu do určitých zemí. Ale více se zmíním o této dané problematice v dalších kapitolách. Myslím si, že neexistuje zkorumpovaná ekonomika, která by byla zároveň bohatá, myslím tím, že by měla vysoký hrubý domácí produkt. Korupce je o to nebezpečnější, pokud ji využívá mezinárodní organizovaný zločin. Ale to už se dostáváme k černé ekonomice.

---

² FRIČ, P., *Korupce na český způsob*, s. 57.

³ FRIČ, P., *Korupce na český způsob*, s. 50-51.

1.2 Černá ekonomika

Černá ekonomika je též, jako šedá ekonomika, souhrn ekonomických vztahů, ale ne ty, které porušují běžné etické a morální normy společnosti, nýbrž ty, které porušují zákony dané země, popřípadě zákony mezinárodní. Jedná se tedy jednoznačně o protiprávní ekonomické vztahy, které, pokud jsou odhaleny a prokázány, jsou trestně postižitelné. Je zde zahrnuta i hospodářská kriminalita jednotlivců, jako například krádeže, zpronevěry, padělání peněz, neplacení daní nebo daňové úniky. Ale i hospodářskou trestnou činnost organizovaných zločinců neboli mafií.

Hospodářská trestná činnost je u nás definována Trestním zákoníkem a zároveň jsou zde uvedeny i odpovídající trestní sazby, ke kterým jsou zločinci soudem odsouzeni a tak společností potrestáni. *„Z pohledu trestního zákona tedy není rozdíl v tom, když lékař přijme peníze od pacienta za dobře vykonanou operaci, a v tom, když soudce přijme úplatek za to, že vydá rozhodnutí ve prospěch toho, kdo úplatek poskytuje. Kdo o úplatek sám žádá, má být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. Vyšší sazba odnětí svobody je stanovena tehdy, přijme-li úplatek, nechá-li si slíbit či požádá-li o úplatek osoba, která je veřejným činitelem, což je volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník státního orgánu nebo orgánu samosprávy nebo příslušník ozbrojeného sboru či ozbrojených sil.* □⁴ Mnohem společensky nebezpečnější je ale organizovaný zločin. Nemám rád novinové články líčící světovou ekonomiku jako loutku, za jejíž provázky tahají mafie a špióni, připadají mi povrchní a myslím si, že v jádru věci jsou mnohem komplikovanější. Kdyby tomu tak opravdu bylo, museli bychom být ještě v otrokářské společnosti, kdy nebyla možnost organizovaný zločin vnímat tak jako v současnosti. V současné době by se neměl vliv organizovaného zločinu podceňovat, i když je momentálně v rozkvětu.

Hospodářské škody, které způsobily zločinecké bandy západní Evropě, byly vyčísleny na miliony dolarů. Že si to pořád ještě neumíte představit? Zločinci připravili západní Evropu o téměř deset celoročních produkcí zboží a služeb naší republiky. Takové částky už se hned tak neztratí, a když se tyto nelegální peníze opět dostanou do legálního oběhu, dokážou ekonomikou pořádně zacloumat. Tomuto procesu se říká

---

⁴ FRIČ, P., *Korupce na český způsob*, s. 53.

praní špinavých peněz a je nebezpečný jak z ekonomického tak i politického hlediska. Za mafiánské peníze se kupují nejen vlivy, restaurace, obchody, ale také mohou být příkladem i akcie firem, pokud zločinci získají ve firmě kontrolní balík akcií, mohou s firmou dělat, co chtějí, třeba ji zlikvidovat a rozprodat, aby získali čisté peníze.

Černé peníze se tak mění na bílé peníze neboli peníze legální. Nebo se mohou měnit na šedé peníze, které slouží jako úplatky policie, soudů, státního aparátu, politiků a jiných. Nejvyšší mafiánští bossové si často dělají politické ambice. Černé peníze mají pro své majitele smysl a uplatnění teprve tehdy, když jsou vráceny do oběhu a legalizovány. Tady je slabé místo zločinců a velké naděje proti nim bojující společnosti. Příkladem může být zavedení jednotné evropské měny euro k 1. 1. 2002. To může zkomplikovat život všem podvodníkům, kteří mají uschované černé peníze v některé z národních měn, protože tyto přestaly po uvedeném datu platit.

Evropská unie má zákon proti praní špinavých peněz a má jej i naše republika – Zákon 254/2004 Sb. o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Buďme jen optimističtí v tom, že tyto zákony budou dostatečně účinné a bude existovat politická vůle k jejich prosazení. Jinak se na škody a neefektivnosti způsobené šedou a černou ekonomikou budeme zase muset skládat my všichni.

Šedá a černá ekonomika představují nelegální ekonomické aktivity. Příkladem jsou úplatky, hospodářská trestná činnost, organizovaný zločin, obchod s drogami apod. Existence šedé a černé ekonomiky narušuje fungování ekonomických zákonů a je ekonomicky i společensky nebezpečná. Pro zajištění srovnatelnosti těchto ukazatelů v jednotlivých letech musíme eliminovat vliv inflace, ukazatele přepočítáváme na základě tzv. stálých cen neboli cen určitého roku.

2. POJEM KORUPCE

Základním a nevyčerpatelným zdrojem korupce je lidská touha po zisku či osobním úspěchu. Ta je hnacím motorem korupčního chování jednotlivců a stojí i v pozadí všech procesů jeho institucionalizace.⁵ Ale jaký vlastně má význam toto v posledních letech nejfrekventovanější slovo. Korupce neboli úplatkářství, podplácení, je z latinského slova *corrumpere* neboli kazit, oslabit, podplatit.

Během posledních let se korupce stala normálním jevem v našem životě, i když v dřívější době představovala společenské tabu. Od 90. let minulého století se o pojmu korupce diskutuje stále častěji. Korupce je vlastně celosvětovým pojmem, i když leckde o ní média mlčí. Zato u nás se v poslední době skloňuje toto slovo ve všech médiích téměř každý den. „*Korupce je v celé naší zemi.*“⁶ Můžeme však říct, že korupce je přirozenou reakcí na funkčnost něčeho, současně je zločinem proti demokracii. „*Korupce se vymýtít nedá.*“⁷ Je to negativní jev, protože podlamuje státní aparát, právní řád, morální zásady a spravedlnost. „*Korupce škodí zdraví společnosti.*“⁸ Na nejjednodušší úrovni zahrnuje korupce v soukromém sektoru uplácení prostředníka při přidělování kontraktů. V této souvislosti je třeba postihnout ty oblasti, kde má korupce zvlášť závažné následky směrem k veřejnosti nebo ke stabilitě státu.

Oficiální definice vlády ČR

Vláda je vrcholný orgán výkonné moci. Je to orgán se všeobecnou působností, její působnost vymezuje Ústava. Má zákonodárnou iniciativu, usnesení je interní (zavazující členy vlády, orgány kraje a obce) a externí (nejdůležitější nařízení vlády).

„Vztah mezi dvěma subjekty ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak očekává, že mu za tuto výhodu bude slíbená materiální či nemateriální výhoda poskytnuta.“⁹

---

⁵ FRIČ, P., *Korupce na český způsob*, s. 35.

⁶ Pořad ČT – Máte slovo, *Ministr zdravotnictví Leoš Heger*, ze dne 24. 2. 2011.

⁷ Pořad ČT – Máte slovo, *Diváci TV*, ze dne 24. 2. 2011.

⁸ Pořad ČT – Otázky Václava Moravce, *Ministr obrany Alexandr Vondra*, ze dne 27. 2. 2011.

⁹ *Zpráva o korupci z roku 2003 (Vládní program boje proti korupci).*

2.1 Základní formy korupce

Co vlastně patří vše do základních forem korupce? O tom by se dalo určitě polemizovat. Já si myslím, že zde patří hlavní slovo nepoctivosti, zneužití pravomoci a nedodržování právních norem, ale také touha po zisku a jiném osobním prospěchu, jak jsem se již zmínil dříve. Nemyslím tím pouze osobní prospěch v peněžní podobě, ale i formou protislužby či věcného daru. Ale o těchto jevech se chci zmínit později v části práce o korupční kriminalitě.

Korupční vztahy se objevují nejen ve vztahu, soukromá osoba – veřejný činitel, ale i v případě dvou soukromých osob. Důsledkem korupce pak je, že veřejné instituce přestávají sloužit veřejnému zájmu, ale zájmům soukromým. Korupcí je tedy takové jednání, kterým osoba v určitém kvalifikovaném postavení ho zneužívá k osobnímu obohacení nebo i k obohacení třetích osob.¹⁰ Zde bych rád objasnil pojmy, jako jsou korumpující, korumpovaný a poškozený. Jelikož mnoho lidí si tyto pojmy pletou a někdy se domnívají, že jsou to tytéž definice. Korumpující je ta osoba, která nabízí určitou formu odměny za získání výhod, avšak korumpovaný je osoba očekávající, že za poskytnutí výhody získá určitou odměnu. Zneužívá tak svoji mocenskou pozici. A v neposlední řadě poškozený je ten, na jehož úkor získal korumpující výhody.

2.2 Metody korupce

Zde je nutno zmínit klientelismus, nepotismus a provize za veřejné zakázky a různé podvody. V dalším textu tyto metody podrobněji charakterizují.

U klientelismu se jedná o upřednostňování přátel a spřízněných skupin. Tento systém je založený na protekci, konexích a rozhodnutí uvnitř struktur politické moci. Je uplatňován v totalitních režimech, v diktaturách i v nevyspělé demokracii. Můžeme ho chápat jako vztah, kde veřejné činitele a zájemce o státní zakázky spojuje osobní

---

¹⁰ TRANSPARENCY INTERNATIONAL, *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 21, 22.

prospěch nebo finanční prospěch. Je to jakási zákulisní forma prostřednictvím sítě známých a přátel. Patří k mírnější variantě korupce, přesto je to společensky nebezpečný jev, který ochromuje chod institucí a státu.¹¹

Jedná-li se o upevňování vlivu významného jedince, např. příbuzných, známých či jiných osob proti lépe kvalifikovaným kandidátům, pak se jedná o nepotismus. Tento pojem se používá v současnosti v politice a v různých ekonomických směrech při prosazování svých známých a příbuzných na vyšší post. Ovšem toto prosazování příbuzných bez nároku na odměnu nelze označit za korupci.¹² U provize za veřejné zakázky a různé podvody jde o situaci kdy legislativní proces je ovládnut soukromými subjekty. Klientelismus, nepotismus i prodej pozic mají jeden společný rys. Mohou probíhat ve větším časovém odstupu. A tak se tyto formy korupce těžko odhalují.

2.3 Typy korupce

Protože ekonomiku dělíme na veřejný a soukromý sektor, vzniká nám korupce ve veřejném sektoru, ten je dnes v České republice častější a nebezpečnější, a v soukromém sektoru.

Typy korupce se od sebe liší svou společenskou nebezpečností

Jestliže nastane nedostatečný veřejný dohled, je možné, že dochází k podplácení jednotlivých úředníků soukromými subjekty, aby si tyto subjekty zajistily výhodu. Podplácet mohou jednak soukromé subjekty nebo může být vyžádáno přímo úředníky. Zde se jedná o malou administrativní korupci a podplácení úředníků. Dále to může být zneužívání úřední moci při udělování veřejných zakázek,¹³ záměrně nepřehledná regulace, špatná organizace, zneužívání pravomocí při dozoru veřejné správy, ale také i zneužívání a zpronevěra veřejných zdrojů, soukromý prospěch z privatizace- ke zpronevěře veřejných zdrojů může docházet přes skryté rozpočtové položky nebo bonusy k platům. Ty jsou vypláceny na odpovědnost vedoucích pracovníků a ti mohou

---

¹¹TRANSPARENCY INTERNATIONAL, *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 21.

¹²TRANSPARENCY INTERNATIONAL, *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 22, 23.

¹³TRANSPARENCY INTERNATIONAL, *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 20, 21.

vyžadovat od svých podřízených nestandardní úkony. Vzniká tak korumpovaná síť vzájemných služeb a protislužeb v organizaci veřejné správy. Zde upozorňuji na zneužívání privatizace, kterou popisuje Pavol Frič: *„Veřejné zakázky a dotace jsou pravděpodobně spojené s korupcí všude. Speciální problém je, že postkomunistická transformace nabízí jedinečné příležitosti pro korupci, a to z důvodu závislosti na strategii. Nejdůležitější příležitostí je právě privatizace.“*¹⁴

Korupce je nabídkou, slibem nebo přímo poskytnutím jakékoli neoprávněné výhody v něčí prospěch za určitou formu odměny. Tato odměna nemusí mít vždy pouze podobu úplatku, může jít přitom o peníze, akcie, nemovitost, dovolenou apod., ale také může jít o úniky výhodných informací, protěžování známých, klientelismus, zvýhodňování příbuzných, nepotismus, porušení povinností při správě cizího majetku, střety zájmů, pletichy při veřejné obchodní soutěži či podvody. Tento způsob korupce se nevyhýbá ani soukromému sektoru. Ale to jsem již zmínil dříve.

Transparency International rozlišuje korupci v České republice na tři typy. Aktivní jsou typy, kdy aktivní stranou při korupčních operacích je přímý zahraniční investor. Praktické jsou typy, kdy přímí zahraniční investoři platí úplatky zejména z důvodu urychlení určitých procesů. A neposlední řadě pasivní typ korupce, který znamená, že veřejní činitelé sami vyžadují úplatky za své služby.¹⁵ Nejběžnějším typem je drobná korupce praktikovaná úředníky veřejné správy. Drobná korupce komplikuje každodenní život a je odrazem korupce na vyšších úrovních. Právě korupční symbióza politické elity s vlivnými ekonomickými skupinami je pro fungování demokratického systému největším nebezpečím, ať už na celostátní či lokální úrovni.

---

¹⁴ FRIČ, P., *Korupce na český způsob*, s. 156.

¹⁵ Dostupné na WWW: <http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2>.

3. NEGATIVNÍ DOPADY KORUPCE

Korupční typy mají samozřejmě i negativní dopady, které bych také rád zmínil a ty nejdůležitější uvedl. Korupce přispívá k deformaci veřejných zájmů na úkor soukromých, občan ztrácí důvěru ve veřejné instituce, dále vyvolává nadbytečné náklady pro podnikání, zhoršování pověsti země v zahraničí a také snižování přílivu zahraničních investic. Jako negativum bych rád dále uvedl i deformaci hospodářské soutěže. Hospodářský růst stagnuje a rostou administrativní náklady, které by se daly využít na veřejně prospěšné projekty či služby. Také se zmenšuje hlavní zdroj financování politických stran. A v neposlední řadě bych se zmínil i o tom, že je ohrožena důvěra občanů, ti se nechtějí účastnit veřejného života. Příkladem můžou být například volby.

Musím se zmínit též o jevech, které s korupcí přímo nesouvisí, ale vytvářejí pro ni živnou půdu. Je to tzv. střet zájmů neboli nekontrolovatelný lobbying. To je vlastně prosazování zájmů určité skupiny lidí, například při schvalování legislativy nebo exekutivních rozhodnutí. V demokratických zemích je tato snaha o přizpůsobení norem a rozhodnutí získat politický vliv považována za legitimní činnost. Riziko vzniká, že touto pracovní metodou vznikne riziková korupce. Rád bych uvedl i čtyři základní prvky korupčního jednání, kterými jsou subjekt nabízející nebo poskytující úplatu, subjekt vyžadující nebo přijímající úplatu, nabízený úplatek a forma poskytnuté výhody a příčinný vztah mezi úplatkem a výhodou.¹⁶

---

¹⁶ VANTUCH, P., *Korupce a kriminalita*, s. 85.

3.1 Důvody korupce

Cílem protikorupčních opatření je snižování korupce, vzhledem k tomu, že její úplná eliminace je nereálná. Reálný cíl boje proti korupci je přitom velmi důležitý, neboť nedostatečné výsledky, které s sebou přináší postup, jenž si stanovil nereálné cíle, odrazuje společnost od větší části v protikorupčních aktivitách. Hlavní důraz je kladen na prevenci možné budoucí korupce. O protikorupčním opatření v České republice se více přikláním v praktické části.

Co všechno spadá do důvodů korupce? Pavel Vantuch ve své knize uvádí několik důvodů korupce: „*snaha o přístup ke službám a zdrojům, snaha o získání služeb (vyhnutí se nákladům), snaha o přístup k vedlejším službám, snaha o zabránění jiným sdílet užitek z určité služby, snaha o způsobení nákladů jinému objektu.*”¹⁷

3.2 Příčiny vzniku a zdroje korupce

Základní příčinou korupce je lidská touha po zisku a osobním úspěchu. Zda korupce vyplývá taktéž z lidské přirozenosti, o tom by se dalo polemizovat dlouho. Ve svém článku o tomto tématu hovoří Aleš Pachmann s Martinem Jahnem.¹⁸

A. Pachmann tvrdí, že korupce určitě z lidské přirozenosti nevyplývá a podporuje spíše názor ten, že je ovlivněna globalizací. Současný stav korupčního klimatu je výsledkem dlouhodobých procesů. Každá historická epocha měla své korupční prostředí. Například před rokem 1989 v období socialistického politického systému dochází k nerovnováze nabídky a poptávky na trhu, nestejněměrný přístup k podpultovému či úzkoprofilovému zboží, a tak se získávalo prakticky drobným či závažnějším obstaráváním.

---

¹⁷ VANTUCH, P., *Korupce a kriminalita*, s. 48.

¹⁸ PACHMANN, A., *Povaha korupce v České republice*. In. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské Unii*, s. 83.

Prarodiče vzpomínají na nedostatek masa, ovoce, nábytků, elektroniky.¹⁹ Musel jsem se zasmát, jak babička kupovala k 15. narozeninám pro otce na tu dobu nejlepší jízdní kolo značky Favorit pomocí menšího daru známým. Do prodejny se musela dostat vchodem přes dvůr, aby ji neviděl nikdo z lidí čekajících ve frontě před obchodem.

V této historické době byla vysoká koupěschopnost obyvatelstva a poptávka značně převyšovala nabídku. Tuto poptávku nebyl trh schopen uspokojovat, proto leckdo poskytnut úplatek za to, aby požadovanou věc získal. Dnes naopak nabídka mnohonásobně převyšuje poptávku, zároveň však poklesla koupěschopnost většiny obyvatelstva. Existenci korupčního chování v 90. letech minulého století umožnily překotné změny politicko - společenských a ekonomických poměrů především špatná regulace trhu, neprůhledný proces privatizace státního majetku a velký nárůst administrativy.²⁰ V důsledku těchto změn se i charakter korupce vyvinul do mnohem vyšší formy. Těžiště jejího výskytu již nadále nepředstavovalo působení drobných individuálních aktivit, ale počala se etablovat mnohem složitější podoba komplexních a systematických modelů jednání.

Drobnou korupci se nepodařilo s nástupem tržních mechanismů vymýtit. Za jednu z hlavních příčin lze považovat skutečnost, že v podvědomí široké veřejnosti bylo, a dosud je, zakořeněno přesvědčení, že nárok na kvalitní plnění může vzniknout jen za použití korupčních praktik, protože standardně zaplacený standard asi nemůže být dostatečně dobrý a vyhovující. Korupci napomáhá deformace morálního a právního vědomí části populace, doprovázená nízkou kriminální citlivostí vůči úplatkářství a přesvědčení lidí o tom, že uspokojení potřeb lze pomocí úplatků dosáhnout snadněji než legální cestou.

Lidé jsou přesvědčeni, že boj proti korupci a úplatkářství je „celkem normální“ proti tak běžně se vyskytujícím a lidsky přirozeným věcem, když na druhé straně je na denním pořádku násilná trestná činnost, vraždy, loupeže, krádeže. Neuvědomují si ovšem, že v případě korupce a úplatkářství, se jedná o vysoce nebezpečné trestné činy. To je počátek organizovaného zločinu. Běžný úplatek – policista – úředník – státní zástupce, soudce, jakožto nejvyšší představitelé společnosti a státu.

---

¹⁹ PETROVSKÝ, K., *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*, s. 31 – 33.

²⁰ Srov. PETROVSKÝ, K., *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*, s. 33 – 35.

Výskyt korupčního jednání lze očekávat především tam, kde dochází k manipulaci s penězi, k rozhodovacím procesům ohledně rozdělování finančních prostředků. Odhady říkají, že korupcí přichází Česká republika o celou čtvrtinu veřejných financí. Nestačí jen samostatná změna systému, ale přesvědčováním, že uplácení je špatné a osobním příkladem by měla být politická elita a společenské vzory. Společnost nechce hlásit příklady korupčního jednání v roli svědka. Lidé jsou přesvědčeni, že to nemá smysl. Bojí se, že oznámení se může obrátit proti nim, nevěří policii a bojí se zdlouhavého soudního jednání.

Míru korupce ovlivňují také dispozice, které vznikají mezi potřebami občanů a možnostmi je uspokojovat. Každý jedinec se chce mít dobře, ba ještě lépe než se má. Čeho nemůže dosáhnout legální cestou, nastoupí cesta zločinu. Každý je geneticky nadán určitými sklony a schopnostmi, které jsou během jeho vývoje formovány společností, ve které se nachází. Základem typu jedince je tedy výslednice mezi strukturami osobnosti.

Rád bych uvedl dva typy. Prvním je sociální typ, který přijímá veškeré kladné hodnoty, je vzorným členem společnosti, trestný čin je pro něj nemyslitelný, avšak může se jej dopustit za mimořádných podmínek. Druhým typem je antisociální typ, který je vlastně protikladem sociálního typu. Ten se nedokáže zařadit do společnosti, páchaní trestných činů nepovažuje za nic mimořádného.²¹

3.3 Společenské důsledky korupce

Korupce destabilizuje instituce, redistribuuje bohatství a moc na bohaté a privilegované, ohrožuje vládu práva, pohnutky k investování a volnou hospodářskou soutěž a tím i chod ekonomiky a může tak ohrozit i stabilitu státu.²² Korupce existuje už od prvních civilizací²³ a škodí celé společnosti tím, že poškozují a ohrožují demokratické formy vlády, chod státní a veřejné správy jako celku.

---

²¹ Srov. PETROVSKÝ, K., *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*, s. 35 – 36.

²² Dostupné na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2000/korupce/zprava.html> .

²³ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., *Korupce*, s. 5.

K nejdůležitějším společenským důsledkům patří podle morálky podlomení důvěryhodnosti v právním systému a státního aparátu. „*Je nutné, aby lidé v boji proti korupci měli právníckou oporu.*“²⁴ Tento citát jsem si vybral z důvodu, jelikož si myslím, že každý člověk by měl mít zastání ze strany práva. Korupce ve veřejných projektech je překážkou plynulého zdroje a jejím důsledkem je nedostatek veřejných financí na vzdělání, zdravotní péči, na sociální a důchodové programy.

Páchání korupční činnosti je velmi rozšířené, ale procento objasněnosti malé. Míra odhalení závisí na intenzitě a vyspělosti kontrolních mechanismů. Kriminální kultura je odrazem sociálního prostředí a na každé jednotlivé společnosti záleží jaké zločiny a zločince strpí. „*Za korupci obviněno jen 137 lidí, trestní řízení zahájeno u 94 případů, obviněno 17 lidí.*“²⁵ Tyto údaje zkresluje „latentní“ neboli skrytá kriminalita, která není trestně stíhána, protože nevyjde najevo. V případě úplatkářství je malá naděje na odhalení a usvědčení pachatelů.

3.4 Oblasti výskytu korupce

Existuje mnoho různých druhů dělení korupce, kritériem může být centralizovanost korupce, organizovanost, oblast výskytu, četnost, původ aktérů korupce aj.²⁶

3.4.1 Veřejná správa

Aby se korupce minimalizovala, je přijímání úplatků zapovězeno a oznamovací povinnost výskytu nabízení úplatku přímo zakotveno v profesionálních etických kodexech úředníků. Pro korupci je široký prostor v hospodaření s obecními byty a zadáváním veřejných zakázek. Častým případem je korupční jednání policistů na dopravních inspektorátech. Např. úředník jedné radnice a zároveň člen městské bytové komise byl obviněn z braní úplatku ve výši třicet tisíc korun, který požadoval za zařízení výměny menšího bytu za větší. Nebo úřednice přijala úplatek za neoprávněné vydávání řidičských průkazů.

---

²⁴Diskuze na ČT24, *Místopředseda senátu Petr Pithart, únor 2011.*

²⁵Pořad ČT - Otázky Václava Moravce, *Václav Moravec, ze dne 27. 2. 2011.*

²⁶VOLEJNÍKOVÁ, J., *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 21.

3.4.2 Státní správa

Prostorem pro korupci jsou požadavky na různá povolení. Byly zaznamenány případy aféry v souvislosti s kupónovou privatizací, s výborem kontroly v oblasti správy daní a poplatků, s nakládáním majetku pozemkového fondu.

Korupce mezi úředníky, jinak taktiku přežití v Thajsku uvádí ve své knize Pavol Frič: *„Jeden thajský státní úředník situaci hodnotí slovy. Tomu, co vy nazýváte korupce, já říkám přežití. Moji nadřízení počítají s tím, že jim pomohu. Pokud to bude v mých silách. Mám svou práci rád. Musím žít velkou rodinu. Možná to jde i jinak, ale já žádný jiný způsob neznám a navíc, nikomu neubližuji. Jen mi řekněte, jakou mám jinou možnost. Víte, jaký mám plat? Korupce je v Thajsku problém, ale jinak to v současné době řešit nelze. Všichni zaměstnanci tohoto oddělení už dlouhá léta berou úplatky.* □²⁷

3.4.3 Justice a ozbrojené složky

Možnost korupce v oblasti konkursů a zápisů do obchodního rejstříku. Vojenské zakázky ministerstva obrany jsou zpochybněny nákupem výzbroje bez žádných výběrových řízení. Velkým problémem je korupce policistů, ta paralyzuje policii v její základní funkci. Na tomto místě bych mohl uvést celou řadu příkladů. Tak například, rozsáhlý korupční případ zmanipulovaných armádních zakázek, kdy za podvod, úplatkářství a zločinné spolčení půjde do vězení až na 10 let 11 zaměstnanců ministerstva obrany, 38 zástupců firem, dva notáři a advokát. Obžalovaní v letech 2005 – 2007 zmanipulovali nejméně 30 zakázek za 330 miliónu korun.

3.4.4 Politika

Po roce 1989 nebyl žádný vysoce postavený politik odsouzen za korupci, i když politici přiznávají, že se s korupcí setkali, například ovlivnění přijetí či odmítnutí nějakého zákona, pokusy o ovlivnění výběrových řízení. Došlo – li k politickým skandálům, byla obměněna vládnoucí garnitura, či k pádu politické špičky. Policie se

---

²⁷ FRIČ, P., *Korupce na český způsob*, s. 266.

v poslední době zabývala několika případy korupce u primátorů, starostů, místostarostů, radních i zastupitelů. Jedná se sice o medializované kauzy, ale většina nebyla uzavřena.

Ale o co se vlastně jedná, když se hovoří o politické korupci? „*Korupce je odchylkou od přirozeně zdravých podmínek. Podle této definice je tedy politická korupce odchylkou politiky od přirozeně zdravých podmínek. Bohužel, kvůli tomuto pravému důvodu nejsou politologové schopni korupci uspokojivě definovat, ačkoliv pro laiky je podstata korupce problematická mnohem méně. Proč? Protože ve své snaze o objektivitu se politologie snaží vystříhat hodnotících soudů a přirozeně zdravé podmínky pro politiku se zdají být hodnotícím soudem.*“²⁸ K největším aférám patří případ ruského dluhu, stomiliardová pohledávka ČR byla svěřena podezřelé firmě, která byla současně vyšetřována státem z podezření, z napojení na východní mafie. Finanční ztráta činila 30 miliard korun. Velkou aférou 90. let byla aféra ředitele jedné banky, který se pokusil podplatit tehdejšího premiéra vlády. O mnoho lepší to však není ani v Evropě, o čemž svědčí následující výrok poslance ze slovenského parlamentu, který uvádí ve své knize Pavol Frič: „*Vážení, pro vaši budoucnost na Slovensku je velmi zlé, jestliže se o nás roznese, že nedáváte úplatky. Horší už může být pouze to, když se prozradí, že je ani neberete.*“²⁹

3.4.5 Ekonomika, obchod, podnikání

V posledních letech doznala oblast hospodářství značných změn. Z mnoha státních a soukromých firem vznikly úspěšné podniky a firmy, vznikla vrstva bohatých podnikatelů a manažerů. Ovšem jaké procento z bohatých lidí představují zbohatlíci, kteří svého majetku dosáhli nelegitimním způsobem (obcházením a porušováním zákonů). Převládá názor, že většina zbohatlíků vzešla z privatizace v 90. letech díky běžnému spojení s vládní garniturou. Česká justice do vězení nevsadila téměř nikoho, vyšetřování obvykle končí odložením případu či zastavením trestního stíhání.

Známé jsou případy podvodů v podobě miliardových daňových úniků a vražd z poloviny 90. let v tzv. „kauzách lehkých topných olejů“ O podplácení se také mluví s plánovanou výstavbou dálnice.

---

²⁸ FRIČ, P., *Korupce na český způsob*, s. 117.

²⁹ FRIČ, P., *Korupce na český způsob*, s. 278.

3.4.6 Sport

Sport se ve své vrcholové formě, jak na české, tak i na mezinárodní úrovni stává byznysem. Problém korupce se dotýká především nejpobulárnějších sportů kolektivních i individuálních, ve kterých se jedná o obrovské finanční obraty (fotbal, lední hokej). Fotbal je pouhé nedělní představení s předem daným scénářem uvádí ve své knize Pavol Frič: „V roce 1996 otrásla Portugalskem vlna korupčních skandálů ve fotbalových klubech. Vyšlo najevo, že uplácení rozhodčích bylo po léta zcela běžnou praxí, což vedlo evropskou fotbalovou asociaci UEFA k úvahám vyloučit portugalské kluby z mezinárodních fotbalových soutěží. V centru skandálu stál klub FC Porto a jeho prezident Jorge Nuno Pinto da Costa. Klub byl obviněn, že ve třech případech uhradil rozhodčím drahou luxusní dovolenou. Navíc Porto zaplatilo 50 000 amerických dolarů rumunskému rozhodčímu, který řídil semifinále Evropského poháru mezi FC Porto a FC Aberdeen v roce 1984.“³⁰

3.4.7 Zdravotnictví

Je nejčastějším místem výskytu úplatků (zajistit lepší kvalitu lékařské péče, ovlivnit čekací dobu na operace, poskytnout nárokovou lázeňskou péči s pobytom zdarma). Dochází však i k závažnějším formám korupce jako např. přestavby nemocnic, nákupy přístrojů, dodávky léků od zvýhodněných farmaceutických firem. Na příklad zdravotní pojišťovna upřednostňuje platby vybraným lékařským pracovištím.

3.4.8 Školství a kultura

Na několika konkrétních případech lze demonstrovat existenci korupčních praktik. Ty se vyskytují při státních výběrových zakázkách ve školství, dále při výstavbě rekonstrukcí kulturních a historických objektů.

Uvádím příklady z posledních let:

- Rok 2010 - podezření na ČTV, která vybrala firmu na vybírání a kontrolu koncesionářských poplatků zvýší tak svůj příjem o 300 tisíc korun.

---

³⁰ FRIČ, P., *Korupce na český způsob*, s. 277.

- Rok 2011 - drobná korupce ministerstva školství – obviněn z vysoké odměny své podřízené 100 tisíc a z částky 70 tisíc pro osobní účely.³¹

3.5 Formy a způsoby páčání korupce

Podle Světové banky přerostla korupce na fenomén, který ovlivňuje i tvorbu zákonů. Korupce se vyskytuje v mnoha různých podobách a modifikacích, které jsou hluboce zakořeněny v myslích lidí. Tyto jevy zasahují do společenských vztahů, do morálky i právního vědomí. Korupční jednání má různé formy. K pozorovatelným formám korupce patří např. nezákonná mezinárodní transakce, pašování osob, věcí, zpronevěra, zneužívání moci, zneužití důvěrných informací a řada dalších. Ale nejrozšířenější formou korupce je uplácení. Mezi formy korupce patří finanční a věcné dary, protislužby a jiné výhody. Pokud své postavení zneužívá osoba náležící do veřejného sektoru, jde o jednání společensky vysoce nebezpečné.

3.5.1 Dělení korupce

Nejčastěji se korupce dělí podle rozsahu na tak zvanou velkou a malou korupci. Malá korupce je většinou korupcí běžných úředníků na nižším či středním stupni řízení, dopravních policistů atd. Proto se jí říká byrokratická. V mnoha zemích jsou tyto vzory korupčního jednání chápány jako nezbytná součást života, např. uplácení celníků na hraničních přechodech. Velká korupce bývá spojena s korupcí politických špiček. Úplatky dosahují značného rozsahu a bývají dobře utajovány. Tato korupce může mít různé podoby, např. peněžní, administrativní, politická nebo obchodní. State capture v překladu znamená doslova státní kořist, státní úlovek.³² Jedná se o ovládnutí legislativního procesu soukromými subjekty. Tento druh korupce není řazen ani k velké ani k malé korupci, ale mezi ně. Korupci dělíme dále dle velikosti území, dle rozsahu působnosti či podoby nabízených plnění a dle rozsahu pojetí či důrazu na poskytujícího či přijímajícího, podle časové souvislosti účelu, míry společenské nebezpečnosti.

³¹ Dostupné na WWW: <http://www.monitoruji.cz/domaci/404508/korupce-v-usti-ministerstvo-zmrazilo-dotace-z-eu>.

³² VYMĚTAL, P. *Typologie korupce*, s. 13, 14.

4 NEZISKOVÉ NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

Důležitou úlohu v boji proti korupci zastávají neziskové nevládní organizace jako je **Transparency International** (TI). Je to nejvýznamnější mezinárodní organizace, založená v roce 1993 se sídlem v Berlíně a významným centrem v Londýně. Česká pobočka této organizace vznikla v roce 1998. Je to apolitická a nestranná organizace. Jejím úkolem je zjišťovat stav korupce ve světě a svou činností aktivně přispívat k jejímu systémovému omezování. Cílem je zvyšování povědomí a problému korupce v celosvětovém měřítku. Náplň práce je pak sledování korupce, určování její míry, odhalování ekonomických zpráv, hledání systémových chyb, upozorňování na ně a nacházení zlepšení stavu.³³

Druhým největším pomocníkem je pak nezisková nevládní organizace **Růžový panter**. Cílem je monitoring korupčního prostoru v České republice. Náplň činnosti je získávání, zveřejňování a třídění informací související s korupcí a organizovaným zločinem.³⁴ Organizace prosazuje změny vedoucí ke zlepšení vymahatelnosti práva a ke zkvalitnění kontroly ve všech rezortech veřejné správy. Růžový panter pracuje výhradně v mezích platných zákonů, není to státní instituce, a tak nepožívá zvláštní výhody při získávání informací, nemůže přímo spolupracovat s útvary Policie České republiky. Může je však kontaktovat a komunikovat s nimi.³⁵ Uvádím dvě největší neziskové organizace, ale dalo by se polemizovat i o dalších.

V roce 2002 se České republice stává členem **GRECO** (skupiny států proti korupci). Je to protikorupční aktivita Rady Evropy (1998). Cílem je monitorování závazků z protikorupčních úmluv Rady Evropy.

Od roku 1995 vydává Transparency International Index vnímání korupce (Corruption Perception Index, CPI). V roce 2006 jsme byli na 46 - 48. místě a v roce 2007 jsme byli na 41. místě ze 159 hodnocených zemí. V tab. 1 uvádím, výsledky indexu CPI, v regionu EU + západní Evropy k roku 2011.

---

³³ Dostupné na WWW: <http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2>.

³⁴ PETROVSKÝ, K., *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*, s. 100 – 105.

³⁵ PETROVSKÝ, K., *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*, s. 106.

Tab. 1 – Výsledky indexu CPI 2011 v regionu EU + západní Evropa

Pořadí země	Pořadí v regionu	Země / území	CPI 2011 - hodnocení
2	1	Dánsko	9,4
2	1	Finsko	9,4
4	3	Švédsko	9,3
6	4	Norsko	9,0
7	5	Nizozemí	8,9
8	6	Švýcarsko	8,8
11	7	Lucembursko	8,5
13	8	Island	8,3
14	9	Německo	8,0
16	10	Rakousko	7,8
16	10	Velká Británie	7,8
19	12	Belgie	7,5
19	12	Irsko	7,5
25	14	Francie	7,0
29	15	Estonsko	6,4
30	16	Kypr	6,3
31	17	Španělsko	6,2
32	18	Portugalsko	6,1
35	19	Slovinsko	5,9
39	20	Malta	5,6
41	21	Polsko	5,5
50	22	Litva	4,8
54	23	Maďarsko	4,6
57	24	Česká republika	4,4
61	25	Lotyšsko	4,2
66	26	Slovensko	4,0
69	27	Itálie	3,9
75	28	Rumunsko	3,6
80	29	Řecko	3,4
86	30	Bulharsko	3,3

36

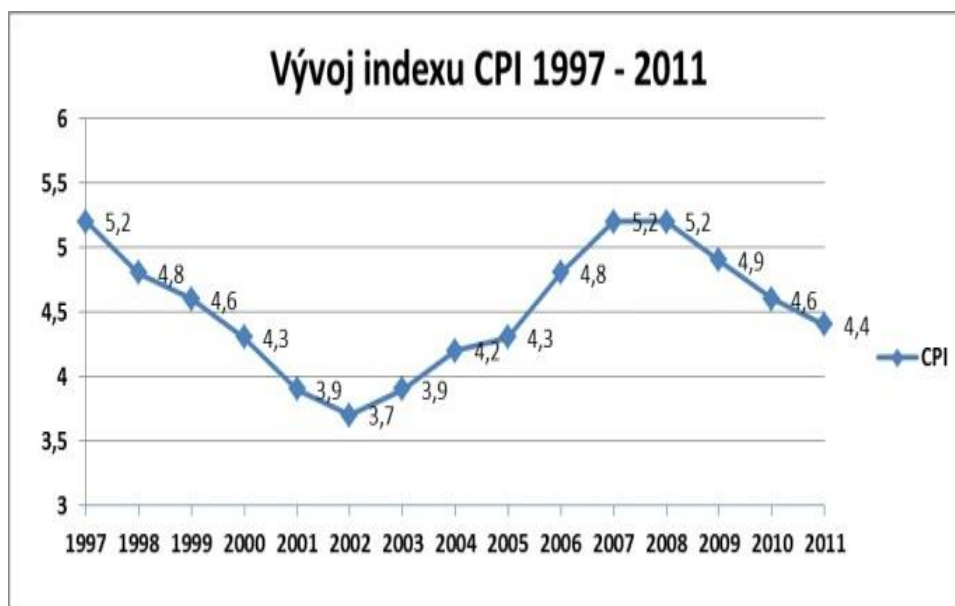
Index vnímání korupce CPI 2011, hodnotí podle míry vnímání korupce 183 zemí, a to na základě 17 zdrojů údajů od třinácti nezávislých institucí. Na stupnici 0 – 10, kde 10 označuje zemi téměř bez korupce a 0 znamená vysokou míru korupce, získala Česká republika hodnocení 4,4, což si můžeme prohlédnout níže na Grafu 1. Toto hodnocení řadí ČR společně s Namibií a Saúdskou Arábií řadí na 57. – 59. místo na světě. Trend je negativní, ČR se v rámci Evropy a vyspělých zemí propadá na úplné

³⁶ Dostupné na WWW: <http://www.transparency.cz/index-cpi-2011/>.

dno.³⁷ Index potvrzuje, že korupce je v ČR problémem zásadním. Podkopává fungování institucí, také efektivitu veřejných investic, férové podnikatelské prostředí i důvěru veřejnost v režim. Transparency International v ČR si taktéž uvědomuje, že řada legislativních protikorupčních reforem je nastartovaná a ve fázi návrhů, ale je nezbytné postup jejich přijímání výrazně urychlit a reformy dotáhnout do konce.³⁸

Mezinárodní investoři nemají rádi zkorumpované země, v nichž mají obavy o svůj majetek a strach z jeho ochrany. Naopak státy s nízkou mírou korupce jsou považovány za mnohem bezpečnější a jako takové jsou v praxi jednoznačně preferovány.

Graf 1 – Vývoj indexu CPI 1997 - 2011

39

Za hlavní priority Transparency International také považuje zprůhlednění financování politických stran, přijetí pravidel pro postavení úředníků a depolitizaci veřejné správy. Dalším důležitým tématem je efektivnější dohled nad hospodařením společností ovládaných státem a samosprávou. V březnu 2011 také byly v pravidelném výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění pokládány otázky zjišťující názory lidí

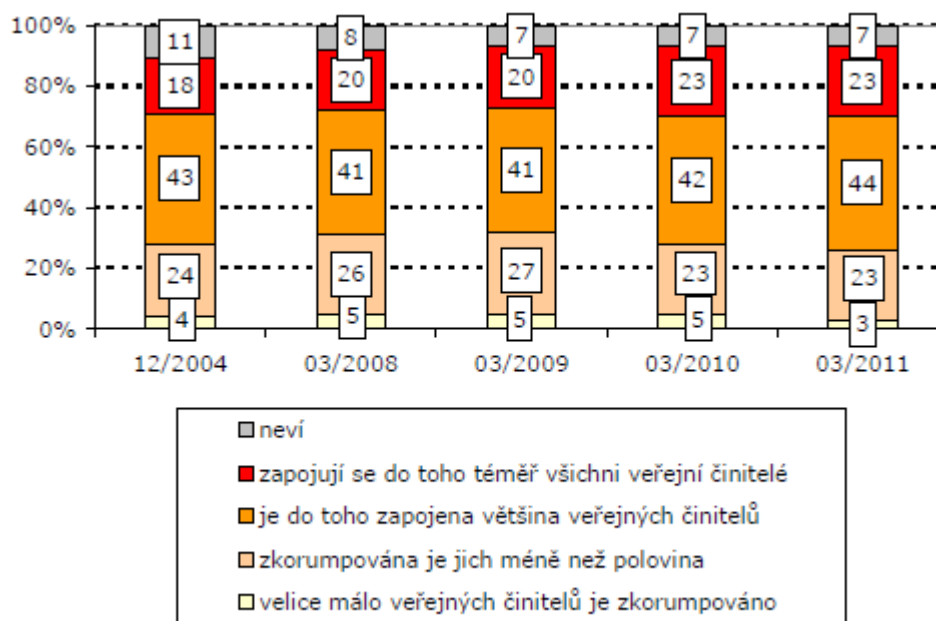
³⁷ Dostupné na WWW: <http://www.transparency.cz/index-cpi-2011/>.

³⁸ Srov. Tamtéž.

³⁹ Srov. Tamtéž.

na rozšířenost úplatků mezi veřejnými činiteli a na míru korupce v různých institucích a oblastech veřejného života.⁴⁰

Graf 2 – Mění se mínění o rozšíření braní úplatků a korupce mezi veřejnými činiteli⁴¹

Tab. 2 – Míra korupce v různých institucích a oblastech veřejného života podle mínění obyvatel ČR (v %)⁴²

	1 = žádná korupce	2	3	4	5 = vysoká korupce	prům. známka v roce 2001	prům. známka v roce 2005	prům. známka v roce 2011
politické strany	2	5	18	28	43	4,02	4,16	4,09
ministerstva a centrální úřady	2	11	28	31	25	3,68	3,77	3,69
stavební úřady	3	12	25	30	24	-	3,68	3,65
policie	2	13	35	30	18	3,61	3,86	3,50
armáda	4	20	26	23	18	3,34	2,90	3,34
krajské úřady	2	15	34	28	12	-	3,34	3,34
zdravotnictví	4	20	29	26	17	3,03	3,24	3,31
soudy	3	23	32	22	15	3,22	3,47	3,25
finanční úřady	6	25	29	18	10	-	3,11	3,00
obecní úřady	5	30	32	16	10	2,75	3,05	2,95
sdělovací prostředky	7	28	31	15	6	3,07	2,81	2,84
banky a peněžní ústavy	11	35	25	12	5	3,65	3,03	2,61
školaství	15	38	24	10	5	2,42	2,61	2,47

Pozn.: V tabulce jsou uvedena řádková procenta. Dopočet do 100 % ve 2. až 6. sloupci tvoří spontánní odpovědi „nevím“.

⁴⁰ Dostupné na WWW: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101145s_po110513.pdf.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tamtéž.

5 PROTİKORUPČNÍ OPATŘENÍ VLÁDY ČR

5.1 Protikorupční opatření Vlády ČR do roku 2006

Od roku 1998 patří protikorupční politika vlády mezi priority. V roce 1999 byl přijat Vládní program v boji proti korupci. Tento obsáhlý dokument zasahuje do všech oblastí, kterých se korupce dotýká. Od té doby je vláda pravidelně informována Ministerstvem vnitra České republiky roční Zprávou o korupci v České republice. Od roku 2004 je zpráva o přehledu a výskytu korupce podávána v dvouletém intervalu. Jsou v ní zmiňovány významnější aktivity i v oblasti mezinárodní spolupráce.

Problematika korupce souvisí s otázkou etiky. Ta je nutná pro udržení důvěry veřejnosti. V roce 2001 byl Vládou České republiky schválen „Kodex etiky pro zaměstnance ve veřejné správě“. Tento kodex etiky se stal základem pro vydávání dalších etických kodexů na nižších úrovních. Přijímání etických kodexů lze považovat za jednu z možností korupční prevence, nelze je však považovat za legislativní (trestně – právně závazné). Jejich dodržování patří spíše do oblasti mravnosti a morálky a jejich porušení vyvolává pouze pracovní – právní důsledky.

Výzkumné pracoviště, které se zabývá problematikou korupce, je Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Taktéž byly zřízeny speciální služby a instituce například v roce 1991 v rámci policie České republiky Služba k ochraně ekonomických zdrojů. Ta se v roce 1994 transformovala na Službu pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti. V roce 2003 z obou vznikl Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality. Vznikla tak specializovaná jednotka celostátní působnosti. Cílem jeho činnosti je odhalování nejzávažnějších případů korupce. Speciální služba Útvar pro odhalování organizovaného zločinu odhaluje zločiny, které souvisí s nejzávažnějšími korupčními kauzami. I další státní instituce se zabývají touto problematikou, například

Nejvyšší kontrolní úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Vojenská policie, Komise pro cenné papíry, Bankovní dohled České národní banky.⁴³

V roce 2005 ještě za předsednictví Jiřího Paroubka v usnesení vlády České republiky o plnění Aktualizovaného vládního programu boji proti korupci je postup vlády České republiky při potírání korupce postaven na třech pilířích boje proti korupci:

1. Prevence – prokázané případy musí být medializovány a veřejně odsouzeny a povědomí veřejnosti o správném postupu při získání poznatku z korupčního jednání musí být zvyšováno a upevňováno.
2. Průhlednost – například zprůhlednění veřejných zakázek, čerpání rozpočtu z veřejných prostředků, možnost kontroly s nakládáním majetku obcí a územních celků.
3. Postih – policie a další instituce musí aktivněji a důsledněji přistupovat k poznatkům a podnětům získaných od občanů, k podezření z korupčního jednání.⁴⁴

Mezi priority vlády od roku 1998 patří protikorupční politika, která velmi úzce souvisí s otázkou etiky. Bohužel porušování vyvolává jen pracovní právní důsledky. Je spousta institucí, které se problematikou korupce zabývají, ale stále je spousta případů, které některým našim spoluobčanům tzv. procházejí.

5.2 Protikorupční opatření Vlády ČR v období 2006 – 2010

V další části své práce se pokusím analyzovat praktiky protikorupčních opatření v letech 2006 – 2010 a nakonec se pokusím popsat i Německou situaci v této době. Po volbách v roce 2006 se téměř všechny strany intenzivněji věnovaly tématu korupce i ve volebních programech. 27. 9. 2006 na jednání vlády ke schválení programového prohlášení, ve kterém byly respektovány všechny hlavní priority Občanské

---

⁴³ *Vládní program v boji proti korupci.*

⁴⁴ *Vládní program v boji proti korupci.*

demokratické strany. Tehdejší předseda vlády Miroslav Topolánek řekl: „ *Mezi hlavní priority patří boj s korupcí a s tím spojena celá řada nástrojů, která by tato vláda chtěla uvést do života.*“⁴⁵

Ke dni 1. července 2007 vzniká v České republice Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality, finanční policie. Jeho úkolem je odhalování a vyšetřování závažné trestní daňové činnosti, boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, jejich vyhledávání, dokumentace a zajišťování terorismu. Je rozčleněn na několik odborů, přímých a nepřímých daní, výnosů a praní peněz a oddělení organizačního, strategických expertíz, mezinárodní spolupráce a financování terorismu.

Útvar tvoří 295 policistů a občanských zaměstnanců. Jádro útvaru tvoří zkušení policisté, ale také odborníci na ekonomiku, účetnictví a lidé se zkušenostmi z bankovního sektoru. Ti všichni prošli nejnáročnějším výběrovým řízením v historii Policie České republiky, při kterém byla zkoumána nejen jejich politická zdatnost, ale i charakterové předpoklady pro tuto práci. V současné době útvar řeší především daňovou kriminalitu. V tomto období se vyskytovaly případy záměny minerálních paliv a maziv a jejich míchání s produkty nezatíženými spotřební daní, lehké topné oleje. Dále se řeší případy nelegální výroby alkoholických nápojů z nezdaněného lihu a jejich distribucí do obchodní sítě.

Problémem také zůstává existence nepřehledných řetězců firem, které jsou rozmístěny po celém území České republiky a často obchodují se zahraničními subjekty. Jednou z priorit bezpečnostní politiky je legalizace výnosu z trestné činnosti (praní špinavých peněz).

Nový předseda vlády Jan Fischer se ve svém projevu z 21. 10. 2009 se opět zabývá programovými prioritami do řádných voleb. Ve svém programu se věnuje problematice korupce. Jan Fischer uvedl: „ *Vláda bude pokračovat v boji proti extrémismu s korupcí. Považuji to za důležité, přestože vím, že v tomto boji dlouhodobě nezvítězíme. V oblasti korupce budu zejména dbát, aby rozhodnutí vlády byla transparentní, nepodléhala jakýmkoli tlakům ekonomických či zájmových skupin. Ministři, kteří ve svých resortech budou bojovat s neprůhledností a korupcí, budou mít moji podporu. Vláda připraví takzvaný protikorupční balíček obsahující mix*

---

⁴⁵ Tisková konference předsedy vlády Topolánka po jednání vlády ze dne 27. 9. 2006.

legislativních a exekutivních opatření, vedoucích ke snížení korupčního potenciálu ve státní správě, politice či byznysu. Vláda bude pokračovat v tažení proti extrémismu, zejména proti neonacisticky orientovaným organizacím.“⁴⁶

5.2.1 Protikorupční balíček

Na svém jednání ze dne 11. 1. 2010 schválila vláda část takzvaného protikorupčního balíčku. Do okruhů protikorupčního balíčku spadá spolupracující obviněný, korunní svědek, protikorupční agent, téma odposlechů a prolomení daňové mlčenlivosti. O některých se zmíním v dalším textu. O všech těchto bodech se vedla obšírná diskuze.

V této diskuzi se vyjádřil i tehdejší předseda vlády Jan Fischer: „*Toto opatření nevyřeší jak mávnutím kouzelného proutku problém korupce v České republice. Je to však určitá hráz. Kdybychom toto opatření nepřijímali, přitakávali bychom dalším rozrůstáním korupce v e společnosti.*“⁴⁷

Úprava trestního řádu nově zavádí institut korunního svědka, kterému bude zaručena beztrestnost. Jeho svědectví musí ovšem vést k usvědčení pachatelů. Především těch, kteří mimo jiné zneužili pravomoci veřejného činitele či se dopustili korupce. Dalším institutem, který tato novela zavádí je protikorupční agent, který by fungoval v roli pozorovatele korupčního jednání.

Po volbách 2010, vydalo Ministerstvo vnitra pod vedením Radka Johna korupční manuál, aby každý věděl, kam konkrétně oznámit podezření, že ke korupci dochází nebo že byl požádán o úplatek. Tento manuál dostaly všechny policejní složky. Každý občan se také dozví, kde může setkání s policisty oznámit. V té době, ministr vnitra, Radek John řekl: „*Děláme vše pro to, aby se chapadla korupce začala konečně usekávat.*“⁴⁸

---

⁴⁶ *Projev předsedy vlády, Jana Fischera, ze dne 21. 10. 2009.*

⁴⁷ *Projev předsedy vlády Jana Fischera v Poslanecké sněmovně, ze dne 21. 10. 2009.*

⁴⁸ Dostupné na WWW: <http://domaci.ihned.cz/c1-46796150-radek-john-se-do-party-ministru-vv-nedostal-nebylo-pro-nej-misto>.

Občan, kterému byl nabídnut úplatek, se může na odhalení korupčníka podílet pomocí protikorupční telefonní linky 199, která byla zřízena jako speciální telefonní linka v rámci Strategie Vlády v boji proti korupci. Provozovatelem této linky je občanské sdružení Oživení, o. s. a provoz linky financuje Ministerstvo vnitra ČR, které na provoz dává ročně více než milion korun. S výsledky provozu protikorupční linky v letech 2007 – 2010 (provozovatelem byla Transparency International ČR) se můžete seznámit prostřednictvím hodnotících zpráv Ministerstva vnitra ČR.⁴⁹ Myslím si, že tato linka je již osvědčená. Každý policista dostal pokyn policejního prezidenta s výzvou, aby oznámil jakékoli politické tahy, které jsou na něj činěny. Policejní prezident bude úzce spolupracovat s ministrem vnitra. Musí lépe fungovat státní zastupitelství, aby korupční kauzy začaly být rychle řešeny a neodkládány.

V dnešní době se korupce v důsledku prorůstání obchodních praktik, projevuje ve všech oblastech veřejné správy. Roztáčí se korupční spirála. Častým výskytem korupčního jednání jsou zatíženy oblasti státních a obecních zakázek. Často se to děje pod rouškou obchodního tajemství. Především ve stavebních zakázkách, ale i v armádních, dokonce i ve zdravotnictví. Často jsou totiž uzavřeny smlouvy za vyšší cenu, v níž je započtena provize pro dodavatele či úplatek samotného plátce sumy.

5.2.2 Protikorupční manuál

Ministerstvo vnitra České republiky v roce 2010 zveřejnilo co dělat, když někdo žádá úplatek. Tento manuál se využívá v ČR od roku 2011. V dalším textu popíši alespoň tři příklady, které Ministerstvo vnitra ČR uvedlo, co v případě, když po mě někdo žádá úplatek dělat.

---

⁴⁹ Dostupné na WWW: <http://www.bezkorupce.cz/protikorupcni-linka/> .

1. Žádost odmítnout a trestný čin oznámit.

Toto řešení je nejjednodušší a nejbezpečnější. Pokud mě někdo požádal o úplatek, jsem ze zákona povinen tento trestný čin oznámit policii nebo státnímu zástupci. V opačném případě mi podle trestního zákoníku hrozí trest.

2. Získat čas pro usvědčení pachatele.

Podarí se mi nějakým způsobem přesvědčit protistranu, že nabídku zvažuji a potřebuji čas na rozmyšlenou? Stále pro mě platí povinnost korupci neprodleně oznámit. Policie může v případě včasného oznámení přijmout opatření, jak zkorumpovaného úředníka usvědčit.

3. Vztít úplatek? Rozhodně NE!

Poskytnutí úplatku je trestným činem. I v dobré víře, že poskytnutím úplatku pomůžu policii odhalit a usvědčit zkorumpovaného úředníka, se mohu vystavit trestnímu stíhání.⁵⁰

Se zájmem jsem si přečetl v časopise Týden ze dne 28. 2. 2011 článek Co s korupcí? Jiří Schwartz, člen Národní ekonomické rady vlády (NERV) a vedoucí katedry ekonomie na vysoké škole ekonomické, odpovídal na otázku: Jak hodláte s korupcí zatočit? „*Velmi důležitá je:*

- *Informovanost – nutno veřejně informovat o všech veřejných zakázkách nad určitým limitem (1 – 2 miliony). O tyto zakázky je nutno soutěžit a samozřejmě musí probíhat zpětná kontrola těchto zakázek. Ten, kdo zakázku získá, ji musí uskutečnit za cenu, kterou nabídl. Nesmí existovat cenová korekce nebo vícenáklady – například Metrostav navýšil cenu tunelu Blanka o 10 miliard.*
- *Metoda losování – pečlivě vybírat členy odborných komisí, které budou o zakázkách rozhodovat. Počet členů komise musí být omezený (asi 5 členů), jejich*

---

⁵⁰ Dostupné na WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/protikorupcni-manual-591265.aspx>.

*jména budou známa a tito lidé ponесou zodpovědnost, ale budou i patřičně oceněni.*⁵¹

Tento úryvek jsem si přečetl v časopise Týden ze dne 28. 2. 2011, ve článku Co s korupcí? Zmiňuji se o tomto článku proto, že souvisí s mým tématem. Boj s korupcí se objevoval i ve volebních programech, hlavně v ODS za předsednictví Miroslava Topolánka, tak i za nového předsedy vlády Jana Fischera. Ten uvedl, že v boji proti korupci úplně nevíťezíme, ale že vláda bude stále v boji proti extrémismu s korupcí bojovat. V dnešní době se projevuje korupce ve všech oblastech veřejné správy, nejvíce ve stavebních zakázkách, ať už to jsou oblasti státních nebo obecních zakázek.

Dne 9. 6. 2011 proběhla prezentace členů a spolupracovníků NERV, uskutečnila se na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze a byla zde představena publikace pracovní skupiny pro boj proti korupci, která shrnuje veškeré výstupy této pracovní skupiny. Pavel Kohout, editor sborníku, ve své úvodní kapitole popsal 5 zásadních současných problémů a navrhnul 5 nástrojů, které by mohly problémy systémově řešit. Ty jsou následující:

- *Omezit veřejné výdaje na principu absolutní nezbytnosti,*
- *Zavést mechanismus schvalování na principu odbornosti,*
- *Odstranit konflikty zájmů na principu analýzy vzájemných vztahů,*
- *Zavést kontroly kvality na principu fyzických zkoušek,*
- *Veřejné soutěže, elektronické aukce, transparency veřejných zakázek, zrušení akcí na dodávatele, omezení podlimitních zakázek, zákon o státní službě, atd.*⁵²

V publikaci je 12 kapitol, které se věnují různým způsobům omezení prostoru korupce ve státní správě. Autoři se zaměřili na různé oblasti, kde lze bojovat proti korupci systémově a za využití ekonomických nástrojů. Sborník textů pracovní skupiny pro boj proti korupci najdeme na <http://www.vlada.cz/assets/ppov/ekonomicka-rada/dokumenty/NERV-Boj-proti-korupci--sbornik.pdf>.

---

⁵¹ Časopis Týden, číslo 10, David J. Schwartz, ze dne 28. 2. 2011.

⁵² Dostupné na WWW: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/ekonomicka-rada/dokumenty/nerv-boj-proti-korupci--84722/>.

V období 2006 – 2010 jsou v Německu zahraniční investice vítané a podmínky pro zahraničního investora jsou liberální, infrastruktura je na špičkové úrovni. Zahraniční investoři mohou počítat s vysokou ekonomickou svobodou a nízkou korupcí.⁵³

Index ekonomické svobody sestavuje každoročně The Heritage Foundation ve spolupráci s Wall Street Journal. Hodnotí se deset kritérií (svoboda podnikání, svoboda obchodu, fiskální svoboda, státní správa, monetární svoboda, svoboda investování, svoboda finančního trhu, korupce, ochrana majetku a svoboda trhu práce). Pro rok 2010 patřilo Německo na 23. místo, České republice 28. místo. Podnikání v Německu doprovází minimální korupce, index korupce (Transparency International Corruption Perceptions Index 2010) je v Německu 15. nejnižší na světě. Česku patří 57. místo k roku 2011. Zahraniční investoři mohou počítat s kvalifikovanými zaměstnanci, mzdové náklady jsou však velmi vysoké. Veškeré doprovodné služby zvyšují zahraničním podnikatelům náklady.⁵⁴

5.3 Aktuální stav korupce v ČR k roku 2011

Jedním ze základních nástrojů při zjišťování vnímání korupce jsou průzkumy veřejného mínění. Lidé si stále více uvědomují, že korupce nemá vliv jen na její přímé účastníky, ale i na širokou veřejnost.

V protikorupčním boji nesmíme opomenout funkci médií. Ve srovnání s rokem 2000 bylo v roce 2007 mediální referování o korupci odlišné. Jestliže do tohoto roku dominoval v tisku případ Jiřího Čunka, již v roce 2007 tisk referoval o větším počtu případů vedoucích, buď ke stíhání, nebo zproštění obvinění. Po roce 2007 byla věnována větší mediální pozornost protikorupčním návrhům, což dokazuje aktivnější zájem vlády a dalších institucí o tuto problematiku. Z těchto změn v protikorupční politice a z mediální pozornosti můžeme usuzovat, že vláda začíná problém korupce reflektovat.

---

⁵³ Dostupné na WWW: □ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nemecko/podnikani-a-dane-nemecko/1000636/60264/>□.

⁵⁴ The Heritage Foundation 2011 Index of Economic Freedom.

Od roku 2006 se více zapojila do tématu korupce i média. Hlavně deníky celoplošného významu, například Mladá fronta Dnes nebo Právo a dokonce i bulvární deník Blesk, kde se objevují aféry. Nesmíme zapomínat ani na jiná média, jako jsou Český rozhlas a televize, kde jako příklad uvádím velmi sledované Otázky Václava Moravce a Máte slovo. Z nich se dozvídáme o nejčerstvějších případech a těch není málo. V poslední době jsem sledoval dva případy v České televizi, které se týkají tématu korupce, a proto bych se jim chtěl na závěr věnovat. Tyto případy jsem si vybral z důvodu zajímavosti a hlavně proto, že ukazují na problémy, o kterých se v boji proti korupci neustále polemizuje.

5.3.1 Diskuze ze dne 24. 2. 2011

Členka senátu v České televizi řekla: „*Za 600 miliard přijde veřejná nabídka, 300 miliard se rozkrade, zprostředkovatelé zdravotních firem nabízejí zdravotní přístroje s 30 % ziskem. Je nutné kupovat přístroje od výrobce. Toto je jedna z forem korupce.*“

Na tento výrok členky senátu odpověděl současný ministr zdravotnictví, Leoš Hegr: „*To není korupce, ale obchodní praktiky.*“

Členka senátu odpovídá: „*V roce 2009 byly nakoupeny přístroje za 3 miliardy korun, z toho 1 miliarda mohla být ušetřena.*“

Leoš Hegr: „*O nákupu předražených přístrojů začaly proudit evropské finance, do výběrových řízení se hlásí málo účastníků, musí mezi sebou soutěžit.*“⁵⁵

Výsledek diskuze – „*Je konstatováno, že 70 % zdravotnických přístrojů jde přes překupnické firmy. Je nutná trestní zodpovědnost, ale i kontrola přes pojišťovny. Není politická vůle k řešení korupce.*“

Problémy jsou v auditech. Největší byznys na světě má farmaceutický průmysl. Farmaceutické firmy prorostly do politiky, bojují o vyšší ceny v lékárnách za větší nákup stejných léků. Je nutno zabránit tzv. kongresové turistice zdravotníků, musí se zúčastnit jen odborníci na předem určenou dobu.

---

⁵⁵ Pořad TV, členka senátu a ministr zdravotnictví Leoš Hegr, ze dne 24. 2. 2011.

5.3.2 Diskuze ze dne 27. 2. 2011

Moderátor TV (Moravec) v kauze PROMOPRO řekl: „*Na zakázku v českém předsednictví v EU bylo poskytnuto 760 milionů, z toho 24 milionů nebylo efektivně využito, ministr by měl odstoupit.*“

Ministr obrany (Alexandr Vondra): „*Při svém nástupu do funkce jsem počítal s těžkou situací na ministerstvu obrany. Byla to sporná zakázka. Funkce se nevzdám, pokud se kauza dostane k soudu.*“

Bývalý vyšetřovatel TI (Láska): „*Je nutné prověřit zahraniční účty, objasnit podstatu kauzy, dále je nutné zjistit, zda došlo k ukradení peněz neúmyslně, může jít o dočasný delikt.*“

Alexandr Vondra: „*Zastávám se úředníků na Úřadě vlády a zpracovávám Bílou knihu o obraně v korupci.*“

Společnost Promopro: „*Společnost se brání, odmítají, že Česká republika přišla o čtvrt miliardy korun.*“⁵⁶

Proč jsem zařadil do své práce právě tuto ukázkou? Jednak je to jedna z poledních afér této vlády, která ukazuje na nesoulad a snad i neschopnost ministrů.

Situace kauzy ke dni 23. 3. 2011 – Smlouvy o předražených službách za audiovizuální techniku při českém předsednictví v EU, poskytnuté finance Promopro nešly podle euro.cz mimo ministra obrany Alexandra Vondru. Dobře prý o nich věděl. O setrvání Alexandra Vondry ve vládě budou hovořit špičky koalice. Ministr financí Miroslav Kalousek už dříve uvedl, že není zřejmé, co stát získal asi za polovinu plateb Promopra. Některé částky skončily na pochybných místech v zahraničí. Například známá je aféra v souvislosti a armádní zakázkou na vozy TATRA za 2,7 miliardy korun. S podezření na úplatek je nařčen exministr obrany a náměstek ministerstva financí Martin Barták. Případem se zabývá policie.

Je jen dobře, že jednotlivé korupční aféry se stále více medializují, zájem vlády a ostatních institucí se také zvyšuje. Z médií musím jmenovat televizi, Český rozhlas a hlavně deníky jako Právo nebo Mladá fronta Dnes.

---

⁵⁶ Pořad TV – Otázky Václava Moravce, moderátor TV, ministr obrany Alexandr Vondra a bývalý vyšetřovatel TI, ze dne 27. 2. 2011

5.3.3 Výbor pro koordinaci boje s korupcí

Dne 27. dubna 2011 Vláda zřídila výbor pro koordinaci boje s korupcí. Na základě dohody koaličních stran tohoto dne vláda svým usnesením zřídila tento výbor.

Nečasův kabinet zároveň jmenoval předsedou nového poradního orgánu místopředsedu vlády Radka Johna. Vláda také schválila finanční zajištění výkonu činnosti útvaru místopředsedy vlády. Pro rok 2011 šlo o 21,5 miliónů korun a v dalších letech pak zhruba 25 miliónů ročně na fungování tohoto útvaru. Zároveň navýšili i počet funkčních míst kapitoly Úřadu vlády od roku 2011 o 13 lidí, řekl premiér Petr Nečas.

Vláda dále umožnila místopředsedovi vlády Radku Johnovi předložit vládě do 31. května 2011 návrh statutu a hnacího řádu Vládního výboru pro koordinaci boje s korupcí.⁵⁷

5.3.4 Německo – doporučení pro další integrity

Vysoké standardy pro přijímání opatření

Kritické hodnocení situace v Německu ukazuje vysoké standardy. Nicméně i přes relativně dobrý právní rámec tam jsou četné mezery v předpisech. K dispozici je také prostor pro zlepšení praktického provádění protikorupčních opatření. Zpráva obsahuje seznam 84 doporučení pro posílení prevence korupce a trestu.

Podle Edda Müllera, předseda organizace Transparency Německa, "Není snadný recept na pevné integrity systému. Složitost a vysoké standardy charakteristické pro efektivní protikorupční politiky se odráží v našem seznamu 84 doporučení. "

Mezinárodní úmluvy nedostatečně implementované

Důležité reformy jsou splatné v Německu. Tyto reformy jsou předpokladem pro realizaci mezinárodních úmluv a smluv o korupci. Německo musí rychle a účinně dát je na místě s cílem podpořit účinnost mezinárodních mechanismů. V první řadě musí být

---

⁵⁷ Dostupné na WWW: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-zridila-vybor-pro-koordinaci-boje-s-korupci-83583/>.

ze zákona na trestný čin podplácení poslanců, ty budou zpřísněny. To je životně důležité, aby Německo mohlo ratifikovat úmluvu OSN proti korupci (UNCAC).

Edda Müller říká: "až do ratifikace mezinárodních protikorupčních smluv hrozí, že se tlačí Německo na mezinárodní ústraní. Je také možné vysvětlit občanům, proč v této zemi mohou být předpisy o uplácení poslanců, nemůže být podána v souladu s mezinárodními požadavky. "

Rada pro civilní a trestní evropské úmluvy o korupci práva musí být plně realizována. Zákony na ochranu informátorů v soukromém sektoru musí být posílena, aby ratifikovaly Úmluvu Rady Evropy občanského práva úmluvy.

Lepší zdroje a nezávislost nezbytné pro vymáhání práva, soudnictví a sdělovacích prostředků

Donucovacích a justičních úředníků jsou přetížené, problém, který může být zmírněn zvýšením lidské a finanční zdroje. Jasnější právní předpisy a účinnější právní postupy by být také užitečné. Celkově nezávislosti a kompetence soudnictví a soudní řízení v Německu jsou uznávány. Přesto autonomie regionálních státních zástupců z jejich ministerstev spravedlnosti musí být zajištěny, aby se předešlo podezření z politického vlivu.

Vývoj v médiích jsou také znepokojující. Obtížné hospodářské situací, ve které vydavatelé a sdělovacích prostředcích, zejména u tiskových médií, může mít za následek novinářů méně kritický do svých zpráv. Potenciální střety zájmů, televizní moderátoři mají případ v bodě, musí být řízeny příslušnými etickými kodexy a standardů transparentnosti.

Lepší provádění korupce prevenci a trestání v praxi

Nedostatky v provádění stávajících právních předpisů jsou dodržovány. Tam jsou četné výjimky obsažené v zákoně o svobodě informací na federální úrovni. To vede k právu občanů na přístup k údajům v držení státu, je nevyužitý.

K dispozici je základní pozitivní trend směrem k transparentnosti ve státních jednáních, ale rychlost změny je příliš pomalý. Netransparentní dohody mezi veřejnými

a soukromými subjekty, a zavřenými dveřmi jednání mezi podniky a vládami, poskytuje často prostor pro kritiku. I přes pozitivní vývoj, systémy prevence korupce nejsou dostatečně rozšířena ani v podniku nebo veřejný sektor. Příkladné projekty musí být jasně deklarovány, přeneseny na osvědčených postupech. Občanská společnost má také posílit své úsilí směrem k větší transparentnosti, integrity a odpovědnosti.

Strana darů nadále přicházejí pro kritiku. Stále neexistuje povinnost zveřejňovat politickou stranu sponzoringu. Průhlednost stranických darů je třeba zlepšit, a sponzoring stran musí být v souladu se stejnými pravidly. Národní integrity systému hodnocení / zpráva pro Německo ukazuje, že boj proti korupci a integrity nejsou dostatečně diskutována a vysokých škol. Neexistuje žádná veřejná kampaň o škodu způsobenou korupcí v Německu. Cílem by mělo být zvýšení povědomí občanů o nebezpečích korupci a kanály k dispozici odhalit zneužívání.

Větší úsilí vyžadované od strany, veřejné orgány a podniky

Podle národní integrity systému hodnocení pro Německo, politických stran, veřejného sektoru a podnikání je třeba výrazně posílit své úsilí v boji proti korupci. Lídři v těchto oblastech se vyzývají, aby záležitost vyšší programu a tlačit dopředu. Transparentnost Německo požádalo všechny strany zastoupené v německém parlamentu poskytnout písemné stanovisko k 84 doporučením. Cílem je prezentovat výsledky ve veřejné akci. "Zpráva ukazuje, že strany nebyly zaměřeny dost na boj proti korupci ve svých stranických platformách. Očekáváme, že větší úsilí obou stran v protikorupční politice," říká Edda Müller.

Pozadí

Studie je součástí iniciativy pro boj proti korupci, který je financován z prostředků Evropské komise Generálního ředitelství pro vnitra, v rámci svého programu pro prevenci a boj proti zločinu. Národní studie integrity systému v současné době sestavují pro 26 evropských zemí. Ti všichni používají standardní systém hodnocení vyvinutý Transparency International.

Národní integrity systému (NIS) Studie poskytuje širokou analýzu soustředěna na národní úrovni. 13 institucí ("pilířů") jsou zkoumány v celkem - zákonodárné,

výkonné, soudní, veřejný sektor, orgány činné v trestním řízení, volební řídicí orgány, ombudsman, Nejvyšší kontrolní úřad, protikorupční agentury, politické strany, média, občanská společnost a obchod. Zpráva se zabývá právním rámcem a skutečné institucionální praxi v každé z těchto 13 oblastí. Je odpovědí na konkrétní otázky týkající se zdrojů, nezávislosti, transparentnosti, odpovědnosti a integrity. Role jednotlivých institucí při podpoře integrity celkového systému je také zdůrazněna, stejně jako jejich vzájemný vztah.⁵⁸

---

⁵⁸ Dostupné na WWW:

http://transparency.org/news_room/latest_news/press_releases_nc/2012/2012_01_19_84_recommendations_for_more_integrity_transparency_germany_presents_its_nis.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se věnoval tématu protikorupční opatření vlády České republiky v období 2006 - 2010. Hlavním cílem mé práce bylo analyzovat tuto problematiku v České republice.

V úvodu své práce jsem se zaměřil hlavně na základní teorii a terminologii, věnoval jsem se tématu šedé a černé ekonomiky. Při vymezení těchto pojmů je kladen důraz na jejich rozdíl, včetně jejich jednotlivých projevů tak, aby vyniklo postavení korupce mezi nimi. První kapitoly byly věnovány zejména vysvětlení pojmu korupce, její základní formy, metody a typy. Dále bylo poukázáno na negativní dopady korupce, kde jsem došel k závěru, že problémem korupce se budeme muset ještě v budoucnosti zabývat, jelikož se vyskytuje v různých oblastech a v současnosti dochází k většímu posunu v opatřeních proti korupci a rozkrývání korupčních případů. Jen čas ukáže, jestli boj s korupcí není bojem s větrnými mlýny.

V poslední kapitole své práce jsem hodnotil současnou a minulou situaci korupce v naší zemi. Rozebral jsem protikorupční opatření vlády České republiky v období do roku 2006, kdy mezi priority vlády od roku 1998 patřila protikorupční politika, která velmi úzce souvisela s otázkou etiky. Poté období 2006 – 2010. V tomto období se téměř všechny strany věnovaly tématu korupce ve volebních programech, taktéž jsem zde uvedl Protikorupční balíček a také Protikorupční manuál, ve kterém je uvedeno, co dělat v případě, když po mě žádá někdo úplatek. A v neposlední řadě jsem se zabýval, ale jen povrchně, aktuálním stavem korupce v České republice k roku 2011, kde jsem uvedl dva případy z České televize na téma korupce v naší zemi a několik doporučení Německa pro jiné integrity. Nakonec jsem dospěl k závěru, že boj s korupcí je problémem trvalým, velmi rozšířeným, vyskytujícím se ve společnosti v nepřijatelné míře.

Již téměř 2 roky máme novou vládu v čele s premiérem Petrem Nečasem. Politická situace je stále bouřlivá. V prosinci 2010 nebylo jasné, zda vláda přežije otřesy vyvolané korupční aférou na ministerstvu životního prostředí. Po zásahu prezidenta republiky se koaliční strany dohodly, že chtějí dál společně vládnout.

O čem to svědčí? Tento posun můžeme chápat buď negativně, že korupce se vyskytuje ve stále větší míře, nebo pozitivně, že dochází k jejímu stále úspěšnějšímu odhalování a rozkrývání. Svým minimálním přínosem jsem chtěl alespoň okrajově přispět ke zviditelnění tohoto problému.

Korupce obecně je velice zajímavé téma a svým způsobem se stala i společenským tématem. Věřím, že se stane podnětem pro mnohé studenty k dalším průzkumům. Během zpracování mé práce jsem narazil na mnoho stimulů, které by bylo zajímavé prozkoumat podrobněji a získávat k nim další užitečné informace. Předměty zkoumání jsou dále otevřené a záleží na každém, co a proč upřednostní.

Tvorba této práce mě donutila přemýšlet nad vybraným tématem práce. Je to téma „ze života“, dostatečně živé, aktuální a zároveň však nadčasové. Korupci ve všech jeho širších souvislostech nebyla donedávna věnována náležitá pozornost. O korupci se stále více píše i hovoří, stále častěji se s tímto výrazem setkáváme ve všech typech médií celoplošného i lokálního významu. Nabídka odborné literatury k tématu korupce je opravdu velice obsáhlá. Jen v Olomouci a v okolních knihovnách jsem narazil na velký výběr publikací, které lze dále využít ke zpracování myšlenky problematiky korupce a protikorupčních opatření.

Problematiku korupce a protikorupčních opatření, kterou jsem si nastínil na začátku své práce, jsem se snažil rozebrat a v literatuře a na internetových stránkách jsem hledal aktuální případy daného tématu. Jednotlivé případy jsem se snažil analyzovat a pochopit jednání zúčastněných. Díky zvolené literatuře, kterou mi pomohl vybrat vedoucí mé práce doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D., bylo snadné sledovat cíle mé práce. Literatura, kterou jsem si zvolil, mi dopomohla ke zdárnému ukončení mé bakalářské práce.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora:	Kabelka Adam
Instituce:	Moravská vysoká škola Olomouc
Název práce:	Protikorupční opatření Vlády ČR v období 2006 - 2010
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.
Počet stran:	52
Rok obhajoby:	2012
Klíčová slova:	šedá a černá ekonomika, korupce, negativní dopady korupce, protikorupční opatření, protikorupční balíček, protikorupční manuál

Hlavním cílem mé bakalářské práce je poukázat na problematiku šedé a černé ekonomiky a vymezit pojem korupce. Je možné zamyslet se nad tím, jak definovat termín protikorupční opatření, charakterizovat negativní dopady korupce a protikorupční jednání jako takové. V neposlední řadě hodnotím minulou a současnou situaci korupce a protikorupčních opatření od roku 2006 do roku 2010 v České republice.

ABSTRACT

Author:	Kabelka Adam
Institution:	Moravian College Olomouc
Title:	Precautions Against Corruption on the government of the Czech Republic in the period 2006 – 2010
Academic Supervisor:	doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.
Number of Pages:	52
Year of Defense:	2012
Keywords:	gray and black economy, corruption, negative impact of corruption, anti-corruption measures, anti-corruption package, anti-corruption manual

The main objective of my thesis is to highlight the issue of gray and black economy and define the concept of corruption. It is possible to think about how to define the term anti-corruption measures, describing the negative effects of corruption and anti-corruption act as such. Finally, evaluate past and current situation of corruption and anticorruption measures from 2006 to 2010 in the Czech Republic.

SEZNAM LITERATURY

DUFKOVÁ, Ivana, ZLÁMAL, Jiří. *Korupce*. 1. vyd. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005. 71 s. ISBN 80-239-5687-6.

FRIČ, Pavol, a kol. *Korupce na český způsob*. 1. vyd. Praha: G plus G, 1999. 304 s. ISBN 80-86103-26-9.

PACHMANN, Aleš. *Korupce v České republice*. In: *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské Unii*. Sestavili Břetislav Dančák, Vít Hloušek a Vojtěch Šimíček. 1. Vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2006.

PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, a. s., 2007. 194 s. ISBN 80-86861-94-5.

SMITH, Michael, a kol. *Vnímání a realita korupce v České republice, Nové výzkumy, metody a postupy*. 1. vyd. Praha: ISEA – Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2008. 115 s. ISBN 978-80-903316-4-8.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. 1. vyd. Praha: OLAF - Evropský úřad pro boj proti podvodům, 2008. 212 s. ISBN 978-80-87123-04-1.

VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoké škola, s. r. o., 2008. 171 s. ISBN 978-80-87001-09-7.

VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1.

VYMĚTAL, Petr. *Typologie korupce*. In DANČÁK, P., HLOUŠEK, V., ŠIMÍČEK, V. (eds). *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 256 s. ISBN 978-80-247-3165-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Ministerstvo vnitra České republiky, *Protikorupční manuál* [online]. [cit 2011-12-26]. Dostupné na WWW: [□http://www.mvcr.cz/clanek/protikorupcni-manual-591265.aspx□](http://www.mvcr.cz/clanek/protikorupcni-manual-591265.aspx).

Transparency International, *Nadnárodní nezisková organizace* [online]. [cit 2012-1-20]. Dostupné na WWW: [□http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2□](http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2).

Transparency International, *Žebříček zemí podle indexu vnímání korupce (míry korupce)* [online]. [cit 2012-2-27]. Dostupné na WWW: [□http://www.transparency.cz/pdf/CPI2010_tabulka%20CZ.pdf □](http://www.transparency.cz/pdf/CPI2010_tabulka%20CZ.pdf).

Online zprávy hospodářských novin, *Boj s úplatky po česku – směšné tresty a milosti* [online]. [cit 2011-10-22]. Dostupné na WWW: [□http://domaci.ihned.cz/c1-42115860-boj-s-uplatky-po-cesku-smesne-tresty-a-milosti□](http://domaci.ihned.cz/c1-42115860-boj-s-uplatky-po-cesku-smesne-tresty-a-milosti).

Online zprávy hospodářských novin, *Ministři nevědí co dělat a z policie tečou informace* [online]. [cit 2011-10-22]. Dostupné na WWW: [□http://domaci.ihned.cz/politika/c1-48812570-ministri-nevedi-co-delat-a-z-policie-tecou-informace□](http://domaci.ihned.cz/politika/c1-48812570-ministri-nevedi-co-delat-a-z-policie-tecou-informace).

Online zprávy hospodářských novin, *Radek John se do party ministrů VV nedostal – nebylo pro něj místo* [online]. [cit 2011-11-24]. Dostupné na WWW: [□http://domaci.ihned.cz/c1-46796150-radek-john-se-do-party-ministru-vv-nedostal-nebylo-pro-nej-misto□](http://domaci.ihned.cz/c1-46796150-radek-john-se-do-party-ministru-vv-nedostal-nebylo-pro-nej-misto).

SEZNAM POUŽITÝCH TELEVIZNÍCH POŘADŮ

Pořad ČT – Máte slovo, Ministr zdravotnictví Leoš Hegr, ze dne 24. 2. 2011.

Pořad ČT – Máte slovo, Diváci TV, ze dne 24. 2. 2011.

Pořad ČT – Otázky Václava Moravce, Ministr obrany Alexandr Vondra, ze dne 27. 2. 2011.

Diskuze na ČT24, Místopředseda senátu Petr Pithard, únor 2011.

Pořad ČT - Otázky Václava Moravce, Václav Moravec, ze dne 27. 2. 2011.

Pořad TV, členka senátu a ministr zdravotnictví Leoš Hegr, ze dne 24. 2. 2011.

Pořad TV – Otázky Václava Moravce, moderátor TV, ministr obrany Alexandr Vondra a bývalý vyšetřovatel TI, ze dne 27. 2. 2011.

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 – Výsledky indexu CPI 2011 v regionu EU + západní Evropa	26
Tab. 2 – Míra korupce v různých institucích a oblastech veřejného života podle mínění obyvatel ČR (v %)	28

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Vývoj indexu CPI 1997 - 2011	27
Graf 2 – Mínění o rozšířenosti braní úplatků a korupce mezi veřejnými činiteli	28